

Kuntien ostolaskutietojen avaamisen ohje

Kuntamarkkinat 16.9.2021

Elisa Kettunen @elisakettunen

Marja-Liisa Ylitalo @LiisaMarjis

Kuntien ostolaskujen avaamisen ohje

- **Uusi ohje korvaa 2016 julkaistun ohjeen.**
 - Syitä päivitystarpeeseen GDPR ja taloushallinnon automatisaatiota koskevat uudistukset (talousraportointi, maksamista koskeva Euroopanormi, tulorekisteri).
- **Ostolaskudatan avaaminen on kunnille vapaaehtoista.** Jos ostolaskudataa halutaan avata, toivomme että avaaminen tehtäisiin tämän ohjeen mukaisesti → saadaan vertailukelpoista dataa.
- **Arvoja ostolaskudatan avaamisen takana** ovat demokratia ja läpinäkyvyys veronmaksajien rahojen käyttöön.
- **Hyödyt omalle kunnalle.** Datan avaaminen tarjoaa paremman näkymän kunnan rahankäyttöön ulkopuolisille ja usein myös kunnalle itselleen.
- **Kustannustietoisuus:** Helsinki avasi ensimmäisenä kaupunkina Suomessa ostolaskudatansa 2014 ja tuolloin Jussi Pajunen toivoi, että se kannustaisi myös kunnan työntekijöitä säästäväisyyteen: kaikki ostot ovat kenen tahansa nähtävillä.

Ohjeen valmistelua ohjanneet ”periaatteet”

- **Helppous:** ohje pyrkii minimoimaan avattavien kenttien määrän jotta avaaminen olisi mahdollisimman helppoa.
- **Ohje on suunnattu kunnille:** mukana on valittu vain dataa, jonka voi olettaa olevan kunnan taloushallinnon järjestelmissä. Esim. aiemmasta ohjeesta toimittajan kotipaikkakunta on jätetty pois tästä syystä.
- **Tukeudutaan jo muualla tehtyyn työhön:** ohjeessa noudatetaan standardeja ja malleja, joita kuntien taloushallintoa koskien on olemassa. Esimerkiksi Valtiokonttorin talousraportoinnin ohjeistukset, maksamista ohjaava lainsäädäntö jne. → Tämä voi aluksi tuntua hankalalta, koska moni uudistus on myös kunnille uusi. Pidemmän päälle tämä helpottuu.

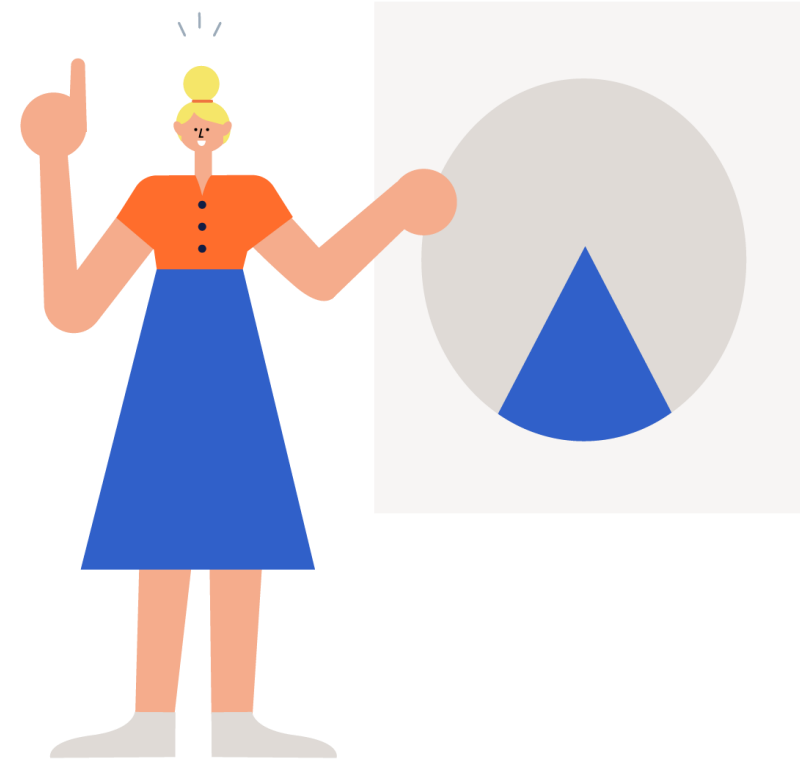
Ohjeen valmistelua ohjanneet ”periaatteet”

- **Tietosuojakysymykset** on huomioitava ostolaskuja avattaessa.
 - Yksi haaste on toiminimet. Toiminimet ovat julkista tietoa, samoin toiminimiltä tehdyt ostot. On kuitenkin eri asia, voiko niitä avata avoimena datana, jolloin datan käyttötarkoitusta ja käyttäjiä ei voida määrätä tai rajata. Toiminimistä voi näin ollen avoimena datana syntyä henkilökisteri, minkä vuoksi erityisesti toiminimien osalta on noudatettava tarkkaa harkintaa.
 - Nyt osa kunnista on avannut toiminimien ostoja avoimena datana, osa ei. Asiasta ei ole oikeuskäytäntöä.
 - Myös muilta osin esim. tietojen karkeistamista suositellaan ohjeen mukaisesti, erityisesti sote-toimialaa koskevien tietojen osalta. Ohje tukeutuu Valtiokonttorin ohjeisiin karkeistamisesta.
 - **Suosittellemme viemään ostolaskudatat kansalliseen avoindata.fi – palveluun**, josta olisi helppo löytää kaikkien tätä dataa avanneiden kuntien tiedot. Tämä mahdollistaa esim. Vertailujen tekeminen on helpompaa, mahdollistaa muualta tuotavien tietojen yhdistämisen ostolaskudataan, kustannustehokkaat valmiit raportit, ammattitaitoisesti tuotettavat vakioanalyysit.

Avaamisen hyötyjä

- Kun kunta avaa hankintoihin liittyvää dataansa KL:n ohjeen mukaan Avoindata.fi –palvelussa, se mahdollistaa tietojen keräämisen yhteiselle tietotalustalle:
 - Vertailujen tekeminen on helpompaa
 - Mahdollistaa muiden hankintatietojen ja ulkoisista tietokannoista tuotavien tietojen yhdistämisen
 - Kustannustehokkaat valmiit raportit
 - Ammattitaitoisesti tuotettavat vakioanalyysit
- Tietojen kokoaminen ja yhdistäminen mahdollistaa mm. näkymän siihen, kuinka paljon kunta tekee hankintoja oman kunnan tai maakunnan yrityksiltä ja avaa silmät elinkeinovaikutuksille alueellisesti
- Tiedon keskitetty tuottaminen tuo tehokkuus- ja osaamishyötyjä.

Tietopyynnöt ja ostolaskut

- Tuoreella sivulla tietoa siitä, miten kunta voi vastata ostolaskuja koskeviin tietopyyntöihin.
- <https://www.kuntaliitto.fi/ajankohtais/ta/2021/kuntien-ostolaskujen-ja-muiden-asiakirjojen-julkisuus>

Ohjeen keskeinen sisältö

Marja-Liisa Ylitalo, Kuntaliitto

Ostolaskutietojen avaamisohjeen sisältö

Mikä on ostolasku?

- Toimittajalta saatava lasku, joka kohdistuu hankittuun tuotteeseen, investointiin tai palveluun
- Hankinnassa noudatetaan hankintalakia tai kunnan omia pienhankintaohjeita
- Ostolasku ei siis ole esimerkiksi avustus tai palkkoihin kirjattava meno, ei myöskään vero- tai muut tilitykset

Ostolaskutietojen avaamisohjeen sisältö

Kuntaan liittyvät kentät

- Kuntanumero
- Kunnan tai kuntayhtymän nimi
- Kunnan y-tunnus

Ostolaskun tiedot

- Tositenumero
- Toimittajan nimi
- Toimittajan y-tunnus
- Toimittajan maakoodi
- Laskun summa ilman ALV
- Tositepäivämäärä
- Kirjanpidon tilinumero ja tilin nimi
- palveluluokka (huom. karkeistus)

”Vapaaehtoiset” kentät

- Kokonaissumma euroina
- VAT-tunnus
- ALV määrä euroina
- Kustannuspaikan nimi
- Hilma-tunnus

Ostolaskutietojen avaamisohjeen sisältö

7	Ostolaskudatan avaamisen prosessi - kuinka avaan datan?.....	17
7.1	Muodosta kokonaiskuva päätöksenteon pohjaksi	17
7.2	Arvioi kustannukset	18
7.3	Tarvitaan päätös	18
7.4	Tämä ohje on minimi	19
7.5	Tietosuojaan huomioiminen	
7.6	Minne data avataan, missä muodossa ja kuinka us	
7.7	Käyttöluvat eli lisenssit	

Esimerkkinä
kuvitteellinen
Tyrskylän kunta

Kenttä	Esimerkki	EN 16931	Esitys- muoto	Lähde	Kommentti
Kuntanumero	000		Teksti (String)	https://koodis-tot.suomi.fi/co-descheme;registryCode=jhs;scheme-Code=kunta_1_20200101	Jos numero-muodossa, kone alkaa laskea; siksi tekstinä
Kunnan/ kuntayhtymän nimi	Tyrskylä	BT-44	Teksti (String)	Sähköisen laskun semanttinen malli	
Kunnan Y-tunnus	0123456-7	BT-47	Teksti (String)		
Tositenumero	xxxxxxxx		Teksti (String)		ohjelmistokoh-tainen
Toimittajan nimi	Tyrskylän ruokapal-	BT-27	Teksti (String)		

Mistä ohje löytyy?

- Kuntaliiton verkkosivuilta Julkaisut – vuoden 2021 julkaisut. [Linkki.](#)
- Sekä Avoindata.fi –palvelusta käyttäen hakusanaa ”kuntien ostolasku”, jolloin uusi ohje tulee hakutulosten ensimmäiseksi. [Linkki.](#)
- Avoindata.fi –palvelusta löytyy edelleen myös vanha vuonna 2016 julkaistu ohje, mikäli ohjeita haluaa vertailla. Ohje löytyy Kuntaliiton julkaisemista aineistoista.

A person is seen from the chest up, holding a Finnish flag. The flag is partially visible, showing the white field with a blue cross and a white swastika. The person is wearing a blue long-sleeved shirt. The background is a plain, light-colored wall.

**Koulutusta tulossa! Seuraa
tiedotusta ja hae mukaan!**

Hyvää syksyä!

elisa.kettunen@kuntaliitto.fi

marja-liisa.ylitalo@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi

Tulossa:

Avoimen lähdekoodin hankintaopas kunnille

Timo Väliharju, COSS ry
15.-16.9.2021, Kuntamarkkinat

Avoimen lähdekoodin hankintaopas

Taustat ja tarve

- ❑ Tietojärjestelmiin liittyviin hankintatilanteisiin liittyy monia näkökohtia, joita kunnissa joudutaan huomioimaan.
- ❑ On tunnistettu, että erityisesti avoimeen lähdekoodiin ja sen hankkimiseen sekä kilpailuttamiseen liittyy monia kysymyksiä, jotka tulevat toistuvasti kunnissa vastaan kuten, millaisia vaikutuksia valittavan ohjelmiston lähdekoodilla on kehittämisessä, ratkaisun ylläpidossa, yhteistyökumppanin valinnassa tai kunnan oman osaamisen edellytyksissä.
- ❑ Hankintalaki on kaikille sama, riippumatta millaista tietojärjestelmää hankitaan, mutta järjestelmien hankintavaiheessa avoimen lähdekoodin osalta tulisi osata ottaa huomioon näkökohtia, jotka eivät välttämättä aina tule mieleen, jos on aiemmin ollut hankkimassa ns. suljettua tietojärjestelmäratkaisuja.

Tulossa: Avoimen lähdekoodin hankintaopas kunnille

- ❑ Edellä mainittuun tarpeeseen pyritään nyt vastataan laatimalla syksyn 2021 aikana avoimen lähdekoodin hankintaopas, jolla pyritään vahvistamaan kuntien työtä tietojärjestelmien hankintoihin liittyen.
- ❑ Oppaan tavoitteena on vastata avoimen lähdekoodin hankintaan liittyviin yleisimpiin kysymyksiin sekä kuvata selkeästi avoimen ja suljetun tuotteen eroavaisuuksia sekä erityisesti mitä kuntien tulee huomioida avoimen tuotteen hankinnan sisällön määrittelyssä ja kilpailutuksessa.
- ❑ Oppaassa tullaan ottamaan kantaa myös siihen, missä tilanteissa kuntien tulisi harkita valmiin yhteisötuotteen hankintaa (esim. Drupal) ja missä tilanteissa olisi järkevintä keskittyä itse avoimen lähdekoodin kehittämiseen ja yhteisön perustamiseen.
- ❑ Oppaan toteutusprojekti on osa vuosina 2020-2022 toteutettavaa Kuntaliiton Yhteiset digiratkaisut ja tuki -projektia. Kuntaliiton kumppanina oppaan valmistelussa toimii Suomen avoimien tietojärjestelmien keskus COSS ry, joka vastaa oppaan kirjoittamisesta Kuntaliiton tilauksesta.
- ❑ Alustavan aikataulun mukaan avoimen lähdekoodin hankintaopas tullaan julkaisemaan loppuvuodesta 2021.

Luonnos sisällöstä: Ohjeistus avoimen lähdekoodin tuotteen hankintaan

- **Julkisen sektorin tarpeet: läpinäkyvyys, kestävä kehitys, kustannustehokkuus, toimittajaekosysteemin ohjaus hankkijan kannalta oikeaan suuntaan**
- **Määritelmä-osuus: Avoimen tuotteen ja suljetun tuotteen ero**
 - Aidosti avoin vai avoin koukku
 - Aito toimittajalukottomuus
 - Kehitysresurssit: avoin yhteisö vs. yksityisen yrityksen tuotekehitys
 - Mahdollisuus vaikuttaa tuotekehitykseen
 - Määräaikainen takuu (suljettu) vai elinikäinen tuki- ja ylläpitopalvelu (avoin)
 - Tuotteen virheiden korjaus: yhteisön kautta vai tilaamalla toimittajalta?
 - Tietoturva
- **Mitä hankitaan - hankinnan sisällön määrittely ja kilpailutus**
 - VAIHTOEHTO 1: Valmiin yhteisötuotteen hankinta (esim. Drupal)
 - VAIHTOEHTO 2: Avoimen lähdekoodin kehittäminen ja yhteisön perustaminen
- **Oikeustapausten läpikäynti, avoimen tuotteen hankinnasta**
 - CASE 1. Suomi
 - CASE 2. EU
- **LIITE: Esimerkkitarjouspyyntö avoimen tuotteen hankinnasta**

Opas toteutetaan yhteistyössä kuntien sekä yritysten kanssa – mukaan työpajoihin ja kommentoimaan pääsee vielä!

- ❑ Opasta tullaan työstämään läheisessä yhteistyössä kuntien kanssa, jotta siitä muodostuu parhaiten kuntien tarpeita palveleva selkeä kokonaisuus hankintatilanteiden tueksi.
- ❑ Opastyön tukena toimii kiinnostuneista kuntien edustajista muodostettu sparrausryhmä.
- ❑ Lisäksi tulevan oppaan sisältöä työstetään syksyn 2021 mittaan työpajoissa. Seuraava kuntien työpaja järjestetään **27.9. klo 13-15**, teemalla *”Avoimen koodin ohjelmistojen ja ratkaisujen hankintojen juridiset kysymykset”*.
- ❑ **Mukaan opastyöhön ehtii vielä** ja kaikki kiinnostuneet kuntien edustajat voivat ilmoittautua mukaan työpajoihin ja halutessaan myös sparrausryhmään sähköpostitse Kuntaliiton yhteyshenkilölle **Elisa Kettuselle** (**elisa.kettunen@kuntaliitto.fi**). Laitathan viestin otsikoksi *”Avoimen lähdekoodin opas”*.
- ❑ Myös yritysten edustajilla on mahdollisuus päästä kommentoimaan opasta tuomalla mukaan kirjoitustyöhön omaan näkökulmaansa avointen ratkaisujen toimittajina. Kiinnostuneet yritykset voivat olla yhteydessä suoraan COSS ry:n toiminnanjohtajaan **Timo Väliharjuun** (**timo.valiharju@coss.fi**).

